

УДК 656.7.022:316.45

DOI 10.33251/2522-1477-2019-5-116-119

ЗЕЛЕНСЬКА Лілія Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Льотна академія Національного авіаційного університету

ТИМЧЕНКО Світлана Василівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Льотна академія Національного авіаційного університету

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК ЗАПОРУКА ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ МАЙБУТНІХ ДИСПЕТЧЕРІВ УПРАВЛІННЯ ПОВІТРЯНИМ РУХОМ

У статті аналізується потреба в оволодінні іношомовною компетенцією майбутніми диспетчерами управління повітряним рухом, оскільки іноземні мови належать сьогодні до ключових кваліфікацій. У дослідженні наголошується на необхідності знань англійської мови, яка пропонує для майбутніх диспетчерів управління повітряним зі знаннями англійської мови кар'єрні можливості, що формує потужну мотиваційну базу для авіафахівців до її вивчення.

***Ключові слова:** англійська мова, вивчення іноземних мов, іношомовна компетенція, мотивація, професійний успіх.*

Постановка проблеми. В умовах сьогодення мова професії є головним функціональним компонентом професійного спілкування диспетчерів управління повітряним рухом (УПР), а її опанування є їхнім першочерговим завданням. Зростаючі потреби в авіаційних фахівцях з високим рівнем іношомовної компетенції змушують здійснювати орієнтацію освітньої політики авіаційних закладів вищої освіти (ЗВО) на взаємозв'язок професії та мови, зближення авіаційної фахової та мовної освіти. І тому сьогодні іноземна мова, а саме англійська, стала невід'ємною складовою професійної підготовки майбутнього диспетчера УПР, а вищим ступенем її оволодіння студентами вважається сформованість іношомовної комунікативної компетентності. Оволодіння англійською мовою як засобом комунікації та набуття професійно спрямованої іношомовної компетентності для успішного виконання подальшої професійної діяльності. є метою навчання іноземної мови в авіаційних ЗВО. Це вимагає від сучасної освіти реалізації навчання, яке дозволить студенту сформувати стійку мотивацію як до навчання в цілому, так і до вивчення іноземних мов зокрема. Таким чином, актуальність мотиваційного елемента до іношомовного спілкування усвідомлюється сьогодні багатьма дослідниками.

На сьогодні досить різними можуть бути спонукальні джерела вивчення іноземних мов. Наприклад, автори проекту Ради Європи «Плюрилінгвальне й міжкультурне навчання як проект» вказують на право кожного члена суспільства вивчати іноземні мови, що є важливим елементом вирівнювання можливостей як стосовно професійних перспектив, так і можливості брати участь у суспільному житті [4], що ставить нові вимоги до професійних характеристик робочої сили на ринках праці. Безперечно, у силу стрімкого поширення глобалізації, високого рівня мобільності й реальних пропозицій і вимог сучасного ринку праці, іноземні мови відіграють важливу роль у працевлаштуванні та кар'єрному рості. І майбутній диспетчер УПР усвідомлює цей факт повною мірою, наразі й педагоги повинні наголошувати заради чого та для чого варто вивчати англійську мову.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема мотивації до іношомовного спілкування привертає сьогодні увагу багатьох дослідників вітчизняного та зарубіжного простору, що знайшло відображення у працях Т. Алексєнко, І. Зимньої, Є. Ільїної, Г. Костюка, М. Тадєсової, Л. Яременко, З. Дьорнея та інших. Усе більше науковців наголошують на потребі у знаннях іноземних мов саме у сфері авіації: О. Акімова, І. Асмукович, Л. Герасименко, Н. Дупікова, А. Кириченко, Є. Кміта, Д. Макмілан, Т. Мальковська, О. Москаленко, Н. Мод, В. Півень,

А. Пчелінов, І. Файнман та інші.

Метою статті є особливості формування мотивації до іншомовного спілкування у ЗВО авіаційного профілю.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка діяльність передбачає наявність компонента мотивації. Це стосується і навчальної діяльності, яка буде успішною за умови позитивного ставлення студентів до навчання, наявності пізнавального інтересу, потреби у здобутті знань. Кожен із методів навчання, крім інформаційно-навчального, здійснює мотиваційний вплив. Проте існують і специфічні методи стимулювання і мотивації, спрямовані на формування позитивних мотивів учіння, стимулювання пізнавальної діяльності і водночас збагачення студентів навчальною інформацією. Саме поняття «мотив» означає спонукання, причину, що вимагає вчинків, певну дію, тому мотиви учіння визначають як ставлення студента до предмета діяльності, спрямованість на цю діяльність. Отже, мотивація тісно пов'язана з її стимулюванням, тобто процесом спонукання до дії.

Мотивація до навчання є однією з передумов успішного навчання у ЗВО Т. Алексєнко детермінує поняття мотивації як динамічну категорію, яка містить не лише мотиви, а й потреби, що визначають поведінку особистості в якійсь соціальній ситуації та певною мірою можуть бути визначені як готовність діяти певним чином для досягнення поставленої мети на основі розуміння цінності досягнення успіху та оцінки власних здібностей і зусиль, яких необхідно для цього закласти, у їх сукупності [1, с. 6]. Для багатьох студентів знання рідної та англійської мов є потенційною цінністю, яку вони часто усвідомлюють лише в майбутньому. Цілком зрозуміло, що спонукальні елементи до іншомовного спілкування є різними, на них впливають як суб'єктивні, так і об'єктивні детермінанти, насамперед ті, які відбуваються в сьогодинському суспільстві під впливом глобалізації та які, за ствердженням Л. Яременко, створюють «шлях до особистого благополуччя» [3, с. 73], що, в свою чергу, формує бажання й інтерес до вивчення іноземних мов, сприяючи становленню конкурентно-спроможного й компетентного фахівця. Сьогодні в освітньому контексті англійська мова займає перше місце серед великого розмаїття мов. Аналізуючи чинники популярності англійської мови серед учнів, студентів і дорослих, дослідники різних країн виокремлюють домінування англійської мови як *lingua franca*, що зумовлено «тотальною глобалізацією на цілісну економічну систему, об'єднану не лише міжнародним розподілом праці, але й величезними всесвітніми виробничими структурами та структурами збуту, глобальною фінансовою системою й інформаційною системою планетарного масштабу» [2, с. 415]. Оскільки сьогодні глобалізацію характеризують стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, створення транснаціональних компаній, міжнародна економічна інтеграція, створення міжнародних фінансових і економічних організацій, то цілком очевидно, що мова міжнародного спілкування є затребуваною для гармонійного розвитку й обслуговування цих систем. Англійська мова на сьогодні розглядається як «ключ у світ», який, як і «ключ до дверей Європи», не можуть запропонувати всі інші мови. Відомий австрійський дослідник Г.-Ю. Крумм зауважує, що «англійську мову потрібно вважати не іноземною, а ключовою кваліфікацією, щось на кшталт прав водія чи володіння комп'ютером» [6, с. 25]. Саме англійська мова, хоча ІКАО має шість робочих мов, була обрана міжнародною мовою радіотелефонного зв'язку цивільної авіації. Вибір англійської мови не був випадковим. Згідно статистичі, при застосуванні англійської мови під час ведення радіообміну відбулося значно менше авіаційних подій, ніж при застосуванні будь-якої іншої мови. Для диспетчера УПР безпечний зв'язок – це знання стандартної фразеології. Незважаючи на те, що фразеологія радіообміну чітко регламентована, вона не забезпечує повного взаєморозуміння між диспетчером УПР і пілотом, особливо в екстремальних ситуаціях. І тому необхідне використання англійської розмовної мови. Проблема надійності управління повітряним рухом в екстремальних умовах залишається невіршеною, хоча даній проблемі приділяється значна увага. При цьому, спеціалісти ІКАО найбільш типовими проблемами радіообміну вважають: порушення стандартної фразеології радіообміну; недостатню усталеність володіння міжнародною авіаційною мовою радіообміну; помилки, пов'язані з вимовою та інтонацією; передачу двозначних повідомлень; помилки слухового сприйняття тощо. Для безпечного ведення радіотелефонного зв'язку необхідно мати знання зі стандартної фразеології радіообміну ІКАО, а також загальної англійської мови. Але стандартна фразеологія не може повністю передбачити дії у

нестандартних ситуаціях, і тому знання загальної англійської мови є основною частиною ведення радіотелефонного зв'язку.

Для авіаційних фахівців професійна англійська мова стає механізмом вивчення важливого та відповідного змісту документів; вивчення мови розглядається не як допоміжна частина навчання, а як інтегрована частина всієї авіаційної підготовки. Документ 9835 (Керівництво по впровадженню вимог щодо мовної кваліфікації диспетчерів УПП) наголошує на тому, що, якщо зміст та функція мови, що вивчається, співвідноситься із ситуаціями, близькими до життєвих, процес навчання буде протікати більш легко та природньо [5]. Рівень знань з володіння англійською мовою визначається нормативними документами ІКАО, 4444, 9835 та Євроконтролю. Англійська мова в авіації поділяється на три основні категорії: загальна англійська мова, авіаційна англійська мова, фразеологія радіообміну. Для безпечного ведення радіотелефонного зв'язку необхідно мати знання зі стандартної фразеології радіообміну ІКАО, а також загальної англійської мови. Але стандартна фразеологія не може повністю передбачити дії у нестандартних ситуаціях, і тому знання загальної англійської мови є основною частиною ведення радіотелефонного зв'язку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Виходячи з вище викладеного, стає зрозумілим, чому майбутні диспетчери УПП усвідомлюють важливість іншомовних компетенцій для професійного успіху та кар'єрного росту. Ураховуючи той факт, що знання англійської мови вдосконалюються у процесі навчання у ЗВО, здійснений аналіз потреб у знанні англійської мови у професійній сфері дозволить більш конструктивно підійти до формування мотивації до її вивчення в авіаційних ЗВО України.

Список використаних джерел

1. Алексєєнко Т. Ф. Мотивація соціальної поведінки та механізми її формування / Т. Ф. Алексєєнко // Соціальна педагогіка: теорія та практика. 2011. № 4. С. 4–10.
2. Хоменко О. В. Мова міжнародного спілкування як економічна категорія / О. В. Хоменко // Педагогіка вищої та середньої школи. 2013. Вип. 37. С. 414–418.
3. Яременко Л. Мотивація навчального процесу як педагогічна проблема / Лілія Яременко // Вища освіта України. 2014. № 3 (54). С. 69–74.
4. Council of Europe. Plurilingual and intercultural education as a project [Електронний ресурс]. [Daniel Coste, Marisa Cavalli, Alexandru Crişan, Piet-Hein van de Ven]. 2009. Режим доступу: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/LE_texts_Source/EducPlurInterProject_en.pdf.
5. Guidelines for Aviation English Language Program: ICAO Cir 323-An / 185. ICAO, 2009. 63 p.
6. Krumm H.-J. «Bunt ist besser als nur Deutsch». Mehrsprachigkeit und europäische Identität / Hans-Jürgen Krumm // Paradigmenwechsel Sprachenlernen im 21. Jahrhundert: Szenarios – Anforderungen – Profile – Ausbildung. Dokumentation der Auftaktveranstaltung von SAPA 21 / E. Bogenreiter-Feigl (Hrsg.). Wien: Verband Österreichischer Volkshochschulen, 2008. S. 23–40.

References

1. Alekseenko, T.F. (2011). *Motyvatytsia sotsialnoi povedinky ta mekhanizmy yii formuvannia [Motivation of Social Behaviour and Mechanisms of its Formation]*. T. Alekseenko. Sotsialna pedahohika: teoriia ta praktyka. № 4. S. 4-10. [in Ukrainian].
2. Khomenko, O.V. (2013). *Mova mizhnatsionalnoho spilkuvannia yak ekonomichna katehoriia [The Language of Lingua Franca as Economy Category]*. O.V. Khomenko. Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly. Vyp. 37. S. 414-418. [in Ukrainian].
3. Yaremenko, L. (2014). *Motyvatytsia navchalnoho protsesu yak pedahohichna problema [Motivation of Studying Process as Pedagogical Problem]*. Liliia Yaremenko. Vyshcha osvita Ukrainy. № 3 (54). S. 69-74. [in Ukrainian].
4. *Council of Europe. Plurilingual and intercultural education as a project [Електронний ресурс]*. [Daniel Coste, Marisa Cavalli, Alexandru Crişan, Piet-Hein van de Ven]. 2009. Rezhym dostupu: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/LE_texts_Source/EducPlurInterProject_en.pdf.
5. *Guidelines for Aviation English Language Program: ICAO Cir 323-An / 185*. ICAO, 2009. 63 p.
6. Krumm, H.-J. (2008). *"Bunt ist besser als nur Deutsch" [Colorfulness Is Better Than Only German]. Mehrsprachigkeit und europäische Identität [Language Proficiency and European Identification]*. Hans-Jürgen Krumm // Paradigmenwechsel Sprachenlernen im 21. Jahrhundert: Szenarios – Anforderungen – Profile – Ausbildung. Dokumentation der Auftaktveranstaltung von SAPA 21 [Paradigm Changes in The Learning of

Languages in the 21st Century: Scenarios – Requirements – Profiles – Training / E. Bogenreiter-Feigl (Hrsg.). Wien: Verband Österreichischer Volkshochschulen, S. 23-40.

ZELENSKA Lilia, PhD (Pedagogics), asst. professor, Flight Academy of the National Aviation University;

TYMCHENKO Svitlana, PhD (Pedagogics), asst. professor, Flight Academy of the National Aviation University.

FORMATION OF MOTIVATION TO FOREIGN-LANGUAGE COMMUNICATION AS THE KEY OF FUTURE AIR TRAFFIC CONTROLLERS' PROFESSIONAL SUCCESS

Abstract. *The main task of the research is to describe peculiarities of motivation formation to foreign-language communication at aviation educational establishments.*

Nowadays the language of profession is an integral part of air traffic controllers' professional communication, and its proficiency is the main their task. Formedness of foreign-language communicative competence is considered to be the highest level of language mastering.

A great number of foreign and native scientists, for instance T. Alekseienco, I. Zymnia, Ye. Illina, H. Kostiuk, M. Tadeieva, L. Yaremenko, Z. Diornei etc., have been trying to determine the value of motivation to foreign-language communication. Nowadays more researchers place the emphasis on the necessity of foreign languages knowledge in the sphere of aviation namely O. Akimova, I. Asmukovych, L. Herasymenko, N. Dupikova, A. Kyrychenko, Ye. Kmita, D. Macmillan, T. Malkovska, O. Moskalenko, N. Mod, V. Piven, A. Pchelinov etc.

It goes without saying that for the majority of students the knowledge of native and foreign languages is considered to be of potential value, and, they recognize this fact only in the future. Today motivators to foreign-language communication are under the influence of subjective and objective determinants which create a way to personal well-being, that in its turn can form an interest and desire to study foreign languages resulting in professional becoming.

Taking into account the fact that English is distinguished to be as «the key to the world» or «the key to Europe», it is specified as the key qualification. In spite of the fact that International Civil Aviation Organization has six official languages, English has been chosen as the international language of radiotelephony in civil aviation. In aviation sphere English is divided into three main categories namely General English, Aviation English and Radiotelephony Phraseology.

We have come to conclusion that English is being improved in the process of studying at higher schools, and the analysis of necessity in the knowledge of English in professional spheres, especially the fact that knowledge of English presupposes promotion at work for air traffic controllers, makes possible to be more constructive in the motivation formation to language learning in aviation educational establishments of Ukraine.

Key words: *English language, foreign languages learning, foreign-language competence, motivation, professional success.*

Одержано редакцією: 25.02.2019 р.
Прийнято до публікації: 16.03.2019 р.